

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

11 septembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componență:
Președinte - Timofti Vladimir,
judecători - Cobzac Elena, Toma Nadejda, Țurcan Anatolie, Boico Victor,
a judecat în ședință, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de către
avocatul Lucanovschi Vasile în numele părții vătămate Macheev Roman, prin care
se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 martie
2018, în cauza penală privind-o pe

Capsamun Tatiana Xxxxx, născută la xxxxx,
originară din r-nul Xxxxx, sat. Xxxxx și domiciliată
în r-nul Xxxxx, sat. Xxxxx, str. Xxxxx.

Termenul de examinare a cauzei:

1. prima instanță : 22.09.2017 – 30.10.2017;
2. instanța de apel : 17.11.2017 – 27.03.2018;
3. instanța de recurs ordinar : 30.05.2018 – 11.09.2018.

Asupra recursului în cauză, în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit al
Curții Supreme de Justiție,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 30 octombrie 2017,
în procedura prevăzută de art. 364¹ Cod de procedură penală, Capsamun Tatiana, a
fost liberată de răspundere penală pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 196
alin. (1) Cod penal, în legătură cu expirarea termenului de prescripție. Procesul penal
inițiat de învinuire a inculpatei Capsamun Tatiana, de comiterea infracțiunii
prevăzute de art. 196 alin.(1) Cod penal, a fost încetat în legătură cu expirarea
termenului de prescripție de atragere la răspundere penală.

2. Pentru a pronunța sentința, instanța de fond a constatat că, Capsamun Tatiana,
avînd intenția cauzării de daune materiale lui Macheev Roman, la 23 noiembrie
2009, aflându-se în mun. Chișinău, inducîndu-l în eroare și promițîndu-i ultimului
achitarea unei dobînze de 500 euro lunar, 1-a convins să investească suma de 10000
euro, pe care a solicitat-o și a primit-o de la ultimul, pentru dezvoltarea unei afaceri
ce consta în comercializarea cu amănuntul a bunurilor la I.S. „Piața Centrală”, iar
prin aceste acțiuni i-a cauzat părții vătămate un prejudiciu în valoare de 164700 lei.

3. Împotriva sentinței a declarat recurs avocatul Lucanovschi Vasile în numele părții vătămate Macheev Roman, prin care a solicitat casarea totală a sentinței prin care procesul penal în privința Tatianeii Capsamun a fost încetat în legătură intervenirea termenului de prescripție și trimiterea cauzei penale la rejudecare pe motivul încălcării drepturilor părții vătămate și din necesitatea administrării de noi probe.

În motivarea recursului său avocatul Lucanovschi Vasile a indicat că, procesul penal s-a desfășurat în lipsa părții vătămate Macheev Roman, căruia i-a fost îngădit dreptul de a participa atât la judecarea cauzei în primă instanță, cât și la etapa terminării urmăririi penale, iar calificarea acțiunilor inculpatei în baza art. 196 alin.(1) Cod penal este nefondată și are menirea de a o ajuta pe Capsamun Tatiana de a se eschiva de la răspunderea penală prevăzută de lege. De la bun început procurorul a calificat acțiunile Tatianeii Capsamun în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, escrocherie în proporții deosebit de mari, care de altfel este și o calificare corectă a acțiunilor acesteia. În baza acestei calificări în privința Tatianeii Capsamun a fost aplicată și măsura preventivă sub formă de arest preventiv. Ulterior însă, fără a face alte acțiuni de urmărire penală, odată cu reținerea învinuitei și plasarea acesteia în stare de arest și din motive care pot fi doar intuite, acțiunile Tatianeii Capsamun au fost recalificate în baza art. 196 alin. (1) Cod penal. Această recalificare a fost făcută nu pentru că aceasta ar corespunde legii, dar pentru a face în așa fel, încât Capsamun Tatiana să nu fie condamnată pentru infracțiunea prevăzută de art. 190 alin.(5) Cod penal, infracțiune care a comis-o în realitate și care prevede o pedeapsă cu închisoare de la 8 la 15 ani

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 martie 2018, apelul avocatului Lucanovschi Vasile în numele părții vătămate Macheev Roman, a fost respins ca nefondat și menținută sentința fără modificări.

În motivarea soluției, instanța de apel a menționat că la pronunțarea sentinței prima instanță corect a stabilit circumstanțele de fapt și de drept și just a ajuns la concluzia de a înceta procesul penal în baza art. 196 alin. (1) Cod penal în privința lui Capsamun Tatiana, în urma expirării termenului de prescripție pentru tragerea la răspunderea penală.

Aceste împrejurări au fost constatate din totalitatea de probe acumulate la cauza penală și care au fost corect apreciate, respectându-se prevederile art. 101 Cod de procedură penală, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu - din punct de vedere al coroborării lor, cum ar fi : declarațiile părții vătămate Macheev Roman (f. d. 13-14); procesul-verbal de examinare a obiectului din 22 decembrie 2014, potrivit căruia au fost supuse examinării recipisele, contractele și hotărârile de judecată pe marginea litigiului civil între Macheev, Capsamun și Pocitareno (f. d. 58-59); procesul-verbal de confruntare din 15 august 2017, prin care a fost efectuată confruntarea între Macheev

Roman și Capsamun Tatiana (f. d. 152-158).

Instanța de apel a conchis, că aceste probe scrise sunt pertinente și utile, coroborează cu întreaga sistemă de probe și demonstrează cu certitudine vina inculpatei Capsamun Tatiana în comiterea infracțiunii imputate, prevăzută de art.196 alin.(1) Cod penal, după indicii calificativi: cauzarea de daune materiale în proporții mari proprietarului prin înșelăciune sau abuz de încredere, dacă fapta nu constituie o însușire.

Totodată potrivit materialelor cauzei (f. d. 208), inculpata Capsamun Tatiana, în cadrul examinării cauzei în instanța de fond, a recunoscut săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și a solicitat ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Astfel, Colegiul penal a conchis că deși vinovăția inculpatei Capsamun Tatiana pe art. 196 alin.(1) Cod penal a fost demonstrată, a reiterat că, potrivit art. 332 Cod de procedură penală, în cazul când pe parcursul judecării cauzei, se constată vreunul din temeiurile prevăzute în art.275 pct.5)-9), 285 alin.(1) pct. 1), 2), 4), 5), precum și în cazurile prevăzute în art. 53-60 din Codul penal, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă.

În conformitate cu prevederile art. 60 alin.(1), lit. b) Cod penal, persoana se liberează de răspundere penală dacă din ziua comiterii infracțiunii au expirat 2 ani de la săvârșirea unei infracțiuni ușoare or, infracțiunea săvârșită de către Capsamun Tatiana, prevăzută la art. 196 alin.(1) Cod penal este o infracțiune ușoară, comisă de către Capsamun Tatiana, la 23.11.2009, iar de la comiterea acțiunilor infracționale, termenul de 2 ani a expirat, la data de 23.11.2011.

Mai mult ca atât instanța de apel a considerat nefondată și poziția apelantului privitor la faptul că este eronată învinuirea adusă inculpatei pe art. 196 alin.(1) Cod penal or, conform art. 325 alin.(1) Cod de procedură penală, „Judecarea cauzei în primă instanță se efectuează numai în privința persoanei puse sub învinuire și numai în limitele învinuirii formulate în rechizitoriu, iar conform alin. (2) al aceluiași articol „Modificarea învinuirii în instanța de judecată se admite dacă prin aceasta nu se agravează situația inculpatului și nu se lezează dreptul lui la apărare. Modificarea învinuirii în sensul agravării situației inculpatului se admite numai în cazurile și în condițiile prevăzute de prezentul cod”.

Astfel, procurorul a calificat faptele inculpatei Capsamun Tatiana conform prevederilor art. 196 alin.(1) Cod penal, iar instanța de judecată nu putea ieși în afara învinuirii, agravând situația ultimei, calificând faptele ei pe art. 190 alin.(5) Cod penal sau alt articol mai grav din Codul penal.

Mai mult ca atât, instanța de apel a conchis că dacă partea vătămată Macheev Roman are pretenții materiale sau morale față de inculpata Capsamun Tatiana, dânsul le poate revindeca într-o eventuală acțiune civilă, adresată instanței judecătorești civile, însă la acest segment, instanța de apel a menționat că, din apelul

înaintat, nu reiese că dânsul are pretenții materiale, or, nu solicită încasarea cărorva daune materiale sau morale.

6. Decizia instanței de apel este atacată cu recurs ordinar de către avocatul Lucanovschi Vasile în numele părții vătămate Macheev Roman, în termen la data de 21 mai 2018, prin care indicînd temeiurile prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 5), 6), 7), 12) Cod de procedură penală, a solicitat casarea deciziei atacate, cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, de către un alt complet de judecată.

În motivarea cererii de recurs recurentul a indicat următoarele motive :

- potrivit art.427 alin.(1) pct. 5), 7), 12) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazurile cînd cauza a fost judecată în primă instanță sau în apel fără citarea legală a unei părți sau care, legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate sau instanța a admis o cale de atac neprevăzută de lege, sau faptei săvîrșite i s-a dat o încadrare juridică greșită, toate fiind valabile în prezenta cauză penală;

- art. 196 alin.(1) Cod penal prevede în calitate de sancțiune principală pentru fapta infracțională săvîrșită două categorii de pedepse și anume amendă pînă la 550 u.c. și muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 ore;

- potrivit explicațiilor date de către Plenul Curții Supreme de Justiție a RM, la pct.3 al Hotărîrii nr.22 din 12.12.2005 „Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel” nu pot fi supuse căii de atac a apelului sentințele pronunțate de judecătoria și de Judecătoria militară privind infracțiunile pentru săvîrșirea cărora legea prevede în exclusivitate o pedeapsă nonprivativă de libertate. Acestea nu se atacă cu apel dat fiind faptul că infracțiunile poartă un grad redus prejudiciabil. Or. Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău ignorînd în totalitate prevederile enunțate mai sus, cu toate că chiar din cuprinsul cererii depuse de către partea vătămată prin intermediul avocatului său rezultă că ultima contestă cu recurs sentința primei instanțe, a examinat cauza în procedură de apel;

- prin urmare instanța de apel a admis o cale de atac neprevăzută de lege în cazul infracțiunilor ușoare pentru a căror săvîrșire legea prevede exclusiv pedeapsa nonprivativă de libertate;

- potrivit prevederilor art.427 alin.(1) pct. 6) Cod de procedură penală, în calitate de temei pentru contestarea hotărîrii instanței de apel poate servi și faptul că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în cererea de apel. Cu toate că partea vătămată a depus cerere de recurs ținînd cont că instanța s-a expus în ordine de apel asupra cererii recurentul menționează și faptul că instanța de apel în decizia sa nu s-a expus în nici un fel asupra faptului că judecarea cauzei în primă instanță a avut loc în lipsa părții vătămate Macheev Roman, căruia i-a fost îngădit dreptul de a participa atît la judecarea cauzei în primă instanță, cît și la etapa terminării urmăririi penale;

- faptul că instanța de judecată a admis cererea inculpatei de a examina cauza penală în ordinea art. 364¹ Cod de procedură penală nu înseamnă că poate încălca dreptul părții vătămate de a participa la judecarea cauzei penale;

- mai mult decât atât în cele din urmă partea vătămată nici nu a primit copia sentinței pentru a-și exercita în mod procesual dreptul său legal de a contesta în caz de necesitate sentința primei instanțe;

- instanța de apel doar a precizat la pct.3 din decizie faptul că unul din motive pentru care partea vătămată a contestat hotărîrea primei instanțe este îngrădirea dreptului părții vătămate de a participa la judecarea cauzei, fără însă să se expună într-un fel sau altul asupra alegațiilor acesteia expuse în cererea sa;

- recurentul menționează că nu este clară poziția instanței de apel nici la pct. 11 din decizia contestată unde în calitate de unic argument examinat pentru respingerea cererii depuse de către partea vătămată instanța de apel a invocat faptul că „apelantul” pretinde că învinuirea adusă inculpatei în baza art.196 alin.(1) Cod penal, este una eronată, or, conform prevederilor art.325 alin.(1) Cod de procedură penală, „Judecarea cauzei în primă instanță se efectuează numai în privința persoanei puse sub învinuire și numai în limitele învinuirii formulate în rechizitoriu”;

- recurentul menționează că potrivit explicațiilor date de către Plenul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova în hotărîrea nr. 13 din 16.12.2013 „Cu privire la aplicarea prevederilor art.364¹ Cod de procedură penală de către instanțele judecătorești” pînă la adoptarea soluției privind admiterea sau respingerea cererii inculpatului, prin care se solicită judecarea cauzei în procedură simplificată prevăzută la art.364¹ Cod de procedură penală, judecătorul este obligat pe lîngă respectarea tuturor procedurilor să verifice dacă fapta imputată inculpatului just a fost încadrată în conformitate cu dispozițiile prevăzute în Codul penal;

- la pct. 18 din hotărîrea menționată mai sus, Curtea a explicat faptul că în cazul în care în urma controlului preliminar a cauzei se constată că există vreo încălcare a normelor imperative din Codul de procedură penală sau din probele administrate în cursul urmăririi penale nu rezultă că faptele inculpatului sunt stabilite dincolo de orice dubiu rezonabil, instanța de judecată va respinge cererea de judecare potrivit procedurii simplificate;

- este evident că calificarea acțiunilor inculpatei în baza art. 196 alin.(1) Cod penal este ilegală și are menirea de a o ajuta pe Capsamun Tatiana de a se eschiva de la răspunderea penală prevăzută de lege. Procurorul inițial, iar ulterior beneficiind și de încurajarea instanței, care a legalizat încălcările procurorului i-au calificat incorect acțiunile Tatianeii Capsamun. De la bun început procurorul a calificat acțiunile Tatianeii Capsamun în baza art. 190 alin.(5) Cod penal, escrocherie în proporții deosebit de mari, care de altfel este și o calificare corectă a acțiunilor acesteia. În baza acestei calificări în privința Tatianeii Capsamun a fost aplicată și măsura preventivă sub formă de arest preventiv. Ulterior însă, fără a face alte acțiuni

de urmărire penală, odată cu reținerea învinuitei și plasarea acesteia în stare de arest și din motive care pot fi doar intuite, acțiunile Tatianeii Capsamun au fost recalificate în baza art. 196 alin.(1) Cod penal. Această recalificare a fost făcută nu pentru că aceasta ar corespunde legii, dar pentru a face în așa fel încât Capsamun Tatiana să nu fie condamnată pentru infracțiunea prevăzută de art. 190 alin.(5) Cod penal, infracțiune care a comis-o în realitate și care prevede o pedeapsă cu închisoare de la 8 la 15 ani închisoare;

- recurentul consideră că instanța de apel a pronunțat o decizie care este contrară legii fără a se expune asupra tuturor motivelor invocate în cererea sa depusă de către partea vătămată, mai mult decât atât examinând cererea depusă într-o procedură neprevăzută de lege pentru astfel de cereri, fapte care urmează a fi calificate ca erori, de aceea hotărârea instanței de apel urmează a fi casată.

7. Judecând recursul ordinar în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit constată că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

Conform prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs este în drept să admită recursul și să dispună rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Prin urmare, instanța de recurs poate să intervină în soluția instanței de apel, inclusiv să o caseze, atunci când se constată comiterea unei erori de drept, care a dus la adoptarea unei hotărâri neîntemeiate.

Din textul recursului ordinar declarat de către avocatul Lucanovschi Vasile în numele părții vătămate Macheev Roman se constată că recurentul invocă temeiurile pentru recurs prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 5), 6), 7), 12) Cod de procedură penală, evidențiind faptul că cauza a fost judecată în primă instanță sau în apel fără citarea legală a unei părți sau care, legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate, sau instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, sau instanța a admis o cale de atac neprevăzută de lege, sau faptei săvârșite i s-a dat o încadrare juridică greșită.

Verificând criticile expuse în recursul declarat de avocatul Lucanovschi Vasile în numele părții vătămate Macheev Roman, în raport cu actele cauzei, Colegiul penal lărgit constată, că acestea sânt parțial întemeiate, deoarece instanța de apel a admis o cale de atac neprevăzută de lege.

Instanța de recurs a statuat asupra acestor concluzii în urma analizei hotărârii judecătorești contestate, în raport cu motivele – invocate de recurent în recursul ordinar (f. d. 37-41, vol. II) în prezenta speță.

Colegiul penal lărgit menționează că conform prevederilor art.400 Cod de procedură penală, sentințele primei instanțe pot fi atacate cu apel în vederea unei noi judecări în fapt și în drept a cauzei, cu excepția sentințelor pronunțate de către

instanțele judecătorești privind infracțiunile pentru a căror săvârșire legea prevede exclusiv pedeapsa nonprivativă de libertate.

Prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 30 octombrie 2017, în procedura prevăzută de art. 364¹ Cod de procedură penală, Capsamun Tatiana, a fost liberată de răspundere penală pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (1) Cod penal, în legătură cu expirarea termenului de prescripție. Procesul penal inițiat de învinuire a inculpatei Capsamun Tatiana, de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 196 alin.(1) Cod penal, a fost încetat în legătură cu expirarea termenului de prescripție de atragere la răspundere penală.

Instanța de recurs ordinar reține că art. 196 alin.(1) Cod penal prevede în calitate de sancțiune principală pentru fapta infracțională săvârșită două categorii de pedepse și anume amendă pînă la 550 u.c. și muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 ore.

Prin urmare, în conformitate cu prevederile art.437 alin.(1) pct. 1) Cod de procedură penală, avocatul Lucanovschi Vasile în numele părții vătămate Macheev Roman a contestat sentința primei instanțe cu recurs (f. d. 220-225, vol. I).

Însă, potrivit proceselor-verbale ale ședințelor de judecată (f. d. 13-25, vol. II) instanța de apel cu toate că chiar din cuprinsul cererii depuse de către avocat în numele părții vătămate rezultă că acesta contestă cu recurs sentința primei instanțe a examinat cauza în procedură de apel, considerînd recursul declarat ca apel.

Astfel, instanța de apel a ignorat prevederile normelor enunțate la art. 400 Cod de procedură penală, potrivit cărora nu pot fi supuse căii de atac a apelului, sentințele pronunțate de instanțele judecătorești privind infracțiunile pentru săvârșirea cărora legea prevede în exclusivitate o pedeapsă nonprivativă de libertate. Acestea nu se atacă cu apel dat fiind faptul că infracțiunile poartă un grad redus prejudiciabil.

Prin urmare, instanța de apel a admis o cale de atac neprevăzută de lege în cazul infracțiunilor ușoare pentru a căror săvârșire legea prevede exclusiv pedeapsa nonprivativă de libertate, încălcîndu-se astfel prevederile art. 427 alin. (1) pct. 7) Cod de procedură penală, temei pentru care decizia contestată este viciată și urmează a fi casată cu dispunerea rejudecării cauzei penale.

În asemenea condiții, Colegiul penal lărgit consideră că, decizia instanței de apel în cauza dată urmează a fi casată total, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată, deoarece erorile comise de către această instanță, nu pot fi reparate de către instanța de recurs în prezenta procedură, neavînd atribuții de a judeca cauza pe fond și substitui instanța ce a judecat recursul în ordine de apel cu încălcarea prevederilor procesual penale.

Totodată, Colegiul penal lărgit nu se va expune asupra celorlalte argumente invocate în recurs, luînd în considerație cele invocate mai sus, or acestea urmează a fi examinate de instanța de recurs competentă.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să se conducă de prevederile

art.436 Cod de procedură penală, care prevăd procedura de rejudecare și limitele acesteia, să înlăture eroarea comisă în ce privește încălcarea prevederilor legii referitor la faptul că instanța de apel a admis o cale de atac neprevăzută de lege, care a servit temei de casare a soluției adoptate și, cu respectarea prevederilor art. 414, 419 Cod de procedură penală, să verifice minuțios legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, să-și argumenteze temeinic concluziile pe marginea tuturor motivelor invocate în recurs și, în dependență de situația constatată, să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, care să corespundă prevederilor art.417 Cod de procedură penală.

8. În conformitate cu prevederile art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

D E C I D E :

Admite recursul ordinar declarat de către avocatul Lucanovschi Vasile în numele părții vătămate Macheev Roman, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 martie 2018, în cauza penală privind-o pe **Capsamun Tatiana Xxxxx**, cu dispunerea rejudecării cauzei de către Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune căilor de atac.

Decizia motivată pronunțată la **04 octombrie 2018.**

Președinte

Timofti Vladimir

Judecători

Cobzac Elena

Toma Nadejda

Țurcan Anatolie

Boico Victor